

PROFESINĖS SAUGOS IR SVEIKATOS STRATEGINĖS KRYPTYS 2004–2006 METAMS

R. Šukys, P. Čyras

1. Įvadas

Europos Bendrijos Komisija parengė Europos Bendrijos Profesinės saugos ir sveikatos strategiją 2002–2006 metams. Joje nustatytos pagrindinės Europos Sąjungos strateginės kryptys darbuotojų saugai ir sveikatai gerinti. Lietuva turi vadovautis šios Strategijos nuostatomis.

Lietuvos pasirengimas narystei ir pati narystė ES remiasi integracijos į ES naudos ir sąnaudų įvertinimais. Iki šiol atlikti Lietuvos integracijos į ES tyrimai ir narystės ES poveikį apibendrinančios studijos [1–17] leidžia teigti, kad tai turėtų teigiamai paveikti visą Lietuvos ūkį. Neabejotinas teigiamas ES teisės aktų poveikis gerinant gyvenimo kokybę. Darbuotojų sauga ir sveikata yra viena prioritetinių krypčių, turinti tiesioginį poveikį gyvenimo kokybei.

Dabartinė saugos ir sveikatos būklė Lietuvoje duoda pagrindo nerimauti, nes nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų skaičius mažėja ne visose ūkinės veiklos rūšyse [18, 19]:

- Padidėjęs nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų darbe skaičius pagal atskiras ekonominės veiklos rūšis bei vykdomus specifinius darbus gerokai viršija Lietuvos vidurkį.
- Ne iki galo suprasti ES ir vykdomi profesinės saugos ir sveikatos teisės aktuose numatyti prevencijos principai.
- Kompleksinių prevencinių priemonių taikymo stoka, įvertinant tokius svarbius darbo kokybės elementus, kaip būtini igūdžiai ir kvalifikacija, darbo santykių ir darbo organizavimo pobūdis, darbo laikas.
- Prasta darbo kokybė. Tai pasireiškia ne vien nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų skaičiumi, bet ir šalies bei įmonės ekonominėmis ir socialinėmis pasekmėmis, prastu verslo įvaizdžiu, kuris priklauso nuo saugių ir sveikų darbo sąlygų.

Įvertinus visa tai, valstybė turi numatyti ilgalaikę nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų prevencijos programą.

Šiame moksliniame tyrime, įvertinus esamą darbuotojų saugos ir sveikatos būklę bei Europos Bendrijų Profesinės saugos ir sveikatos strategiją 2002–2006 metams, nustatytos pagrindinės darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo strateginės kryptys 2004–2006 metams.

2. Darbo tikslas ir tyrimo metodai

Šio mokslinio projekto pagrindinis tikslas – parengti strategines kryptis darbuotojų saugai ir sveikatai gerinti Lietuvos ūkyje 2004–2006 metais bei jų įgyvendinimo priemonės. Tam reikėjo:

- atlikti vykdytų tyrimų analizę ir įvertinti esamą darbuotojų saugos ir sveikatos būklę [6–18, 20, 21];
- įvertinti Europos Bendrijų profesinės saugos ir sveikatos strategijos 2002–2006 metams nuostatas;
- numatyti nelaimingų atsitikimų darbe bei profesinių ligų prevencijos priemones, kurias reikia įgyvendinti realizuojant strategines darbuotojų saugos ir sveikatos gerinimo 2004–2006 metais kryptis šalyje ir ekonominės veikos rūšyse, kuriose nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų skaičius 2001–2002 metais nesumažėjo.

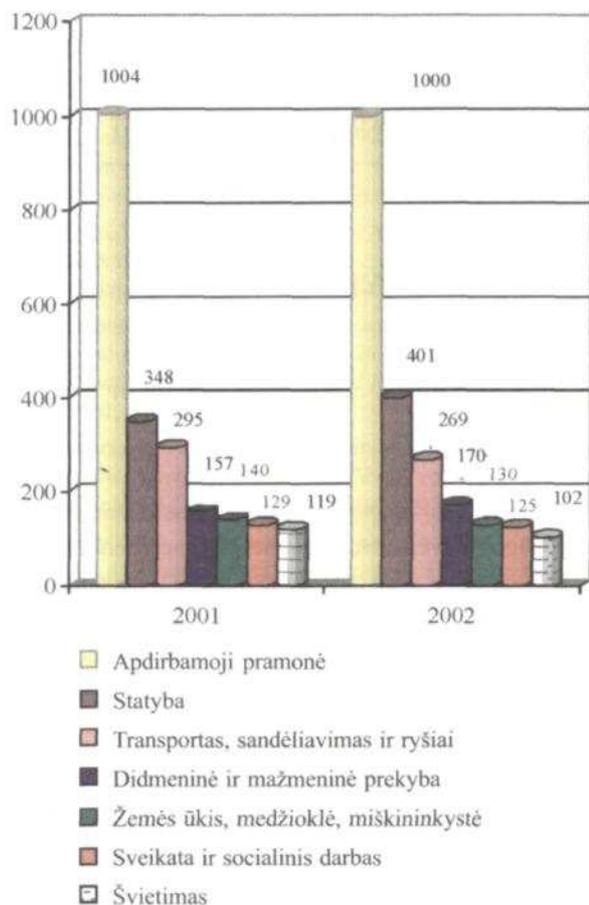
Darbo tikslui pasiekti įvertintos Europos Bendrijų profesinės saugos ir sveikatos strategijos 2002–2006 metams nuostatos, atlikta esamos darbuotojų saugos ir sveikatos būklės analizė, naudoti profesinės saugos ir sveikatos mokslinių tyrimų rezultatai [20–25].

Siekiant šių tikslų buvo taikomi atrankos, apklausos, statistiniai-analitiniai, matematinio modeliavimo metodai [26, 27] bei atlikta darbuotojų saugos ir sveikatos būklės analizė.

3. Tyrimo rezultatai

3.1. Nelaimingi atsitikimai darbe

Daugiausia nelaimingų atsitikimų įvyksta apdirbamosios pramonės, statybos, transporto, sandėliavimo ir ry-

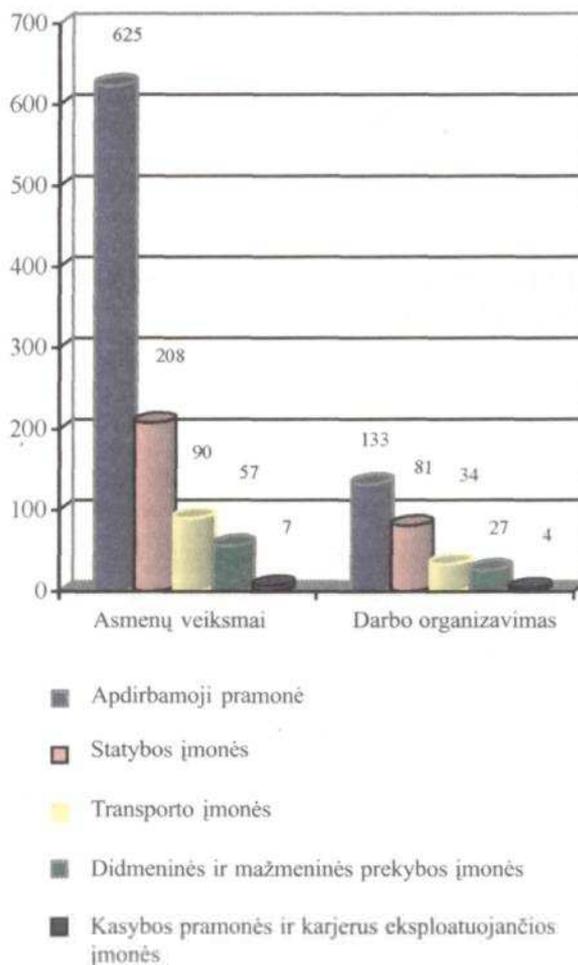
1 pav. Nelaimingų atsitikimų pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis 1000 darbuotojų

Fig 1. Accidents at work distribution in areas of economic activities for 1000 employees

šių įmonėse. Nelaimingų atsitikimų pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis 1000 darbuotojų pateiktas 1 pav.

2002 m. sumažėjo nelaimingų atsitikimų žemės ūkio, medžioklės, miškininkystės įmonėse. Žuvininkystės ūkyje - net 4 kartus. Daugiausia nelaimingų atsitikimų įvyksta dėl priežasčių, susijusių su asmenų veiksmis, beveik visi jų - lengvi nelaimingi atsitikimai darbe. Dėl priežasčių, susijusių su darbo organizavimu, įvyksta daugiausia mirtinų ir sunkių nelaimingų atsitikimų. Dažniausi statybos įmonėse įvykstantys nelaimingi atsitikimai - tai žmogaus kritimas iš aukščio, griuvimas dėl slidumo. 52 % visų nelaimingų atsitikimų įvyko dėl asmenų veiksmų, 20 % - dėl priežasčių, susijusių su darbo organizavimu. Nors nelaimingų atsitikimų transporto įmonėse ir sumažėjo, tačiau jie sudaro didelę dalį visų šalyje įvykstančių nelaimingų atsitikimų. Nelaimingų atsitikimų pasiskirstymas pagrindinių ekonominės veiklos rūšių įmonėse pagal priežastis, susijusias su asmenų veiksmis ir darbo organizavimu, pateiktas 2 pav.

Žemės ir miškų ūkio įmonėse mirtinų nelaimingų atsitikimų 2002 m. įvyko 40 % daugiau negu 2001 m. 71 %

2 pav. Nelaimingų atsitikimų pasiskirstymas pagrindinių ekonominės veiklos rūšių įmonėse pagal priežastis, susijusias su asmenų veiksmis ir darbo organizavimu

Fig 2. Accidents at work distribution in areas of economic activities subject to action of persons and organization of work

nelaimingų atsitikimų darbe įvyko dėl norminių aktų reikalavimų nesilaikymo.

3.2. Profesinės ligos

Daugiausia profesinių ligų pagal įmonių ekonominės veiklos rūšis fiksuota žemės ūkio, medžioklės ir miškininkystės įmonėse. 2002 m. susirgimų profesinėmis ligomis nustatyta 39 % daugiau negu 2001 m. Ypač profesinių ligų 2002 m. padidėjo statybos įmonėse - 33,3 % daugiau negu 2001 m.

20 % daugiau nei 2001 m. profesinių ligų nustatyta ir apdirbamosios pramonės darbuotojams. Ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į transporto, sandėliavimo ir nuotolinių ryšių įmones, kurių darbuotojams profesinių ligų 2002 m. diagnozuota net 2,4 karto daugiau.

Apdirbamosios pramonės darbuotojai dažniausiai serga kaulų ir raumenų, klausos nervo ligomis. Daugėja dar-

buotojų, kurių darbas susijęs su fiksuota darbo poza, stereotipiniais rankų, plaštakų bei pirštų judesiais, svorio kilnojimu. Statybos įmonių darbuotojai serga vibracinėmis ligomis, triukšmo sukeltomis ausų ligomis, stuburo ligomis. Autotransporto įmonėse 42 % yra triukšmo sukeltos ausų ligos, 40 % – vibracinės ligos.

Daugiausia žemės ir miškų ūkio įmonėse darbuotojai profesinėmis ligomis serga Kauno, Panevėžio, Šiaulių apskrityse. Dažniausiai jomis serga traktorininkai, krovinių automobilių vairuotojai, buldozerių bei kitokios technikos mašinistai.

3.3. Profesinės rizikos vertinimas ir valdymas

Apie 60 % įmonių darbdavių nepakanka informacijos rizikų vertinimo klausimu. Beveik pusė įmonių darbdaviai susiduria su sunkumais norėdami atlikti rizikos vertinimą, nes nėra galinčių suteikti praktinę pagalbą. Bloga padėtis aptikta vertinant riziką apdirbamosios pramonės metalo apdorojimo, maisto produktų ir gėrimų gamybos, tekstilės pramonės, medienos ir medinių gaminių gamybos, žemės ir miškų ūkio, transporto įmonėse.

Didesnėje dalyje mažų įmonių vidinė darbo aplinkos kontrolė diegiama vangiai. Rizikos vertinimą atlieka mažiau kaip pusė tokių įmonių, trečdalis teparengusios darbo aplinkos gerinimo priemonių planus. Nevertinama darbo priemonių keliami rizika, tai yra fiziniai (mechaniniai) veiksniai, galintys būti traumų priežastimi, neatsižvelgiama į reikalavimus, keliamus darbo patalpų, kelių, perėjimų, darbo vietų įrengimui. Vertinant rizikos rūšis, darbo vietose mažai tariamasi su darbuotojais, todėl nustatomi ne visi pavojai ir rizikos.

3.4. Darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimų vykdymas

Nacionaliniai teisės aktai nustato saugos ir sveikatos reikalavimus ne mažesnius, negu jie nustatyti Europos Sąjungos direktyvomis. Darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktai nurodo pagrindinę kryptį – darbdavys privalo užtikrinti darbuotojų saugą ir sveikatą visais su darbu susijusiais aspektais.

Darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų pažeidimai sudaro 67 % visų pažeidimų. Vienai įmonei tenka 3,4 darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų pažeidimo. 79,7 % darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų pažeidimų yra organizaciniai.

3.5. Profesinių ligų ir nelaimingų atsitikimų darbe ekonominės ir socialinės pasekmės

Dėl nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų per metus prarandama 112,7 mln. Lt, arba 151,4 tūkst. darbo dienų.

Apdirbamosios pramonės, statybos, žemės ūkio ir transporto įmonėse patiriami nuostoliai sudaro 74 % vi-

sų nuostolių, patiriamų dėl nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų Lietuvos ūkyje.

Nuo nelaimingų atsitikimų nukentėjo 2530 darbuotojų, tarp jų 145 sunkiai, o 74 žuvo. Profesinėmis ligomis susirgo 469 asmenys.

4. Profesinės saugos ir sveikatos strategijos kryptys

Geros savijautos darbo vietose sąlygų sudarymas.

Geros savijautos darbo vietose sąlygų sudarymas yra darbo aplinkos komforto kaip visumos fizinių, moralinių ir socialinių aspektų didinimas bei esminė priemonė – tai saugi bei sveika darbo aplinka. Pastaruoju metu gerą savijautą darbo vietose lemia nepatenkinama saugos ir sveikatos būklė, naujos rizikos rūšių, ypač psichologinio ir socialinio bei ergonominio pobūdžio, atsiradimas.

Prevencinės kultūros stiprinimas ir tobulinimas.

Darbuotojų saugos ir sveikatos būklės analizė rodo, kad Lietuvos įmonėse rizika vertinama nepakankamai. Rizikos prevencijos kultūra turi būti tobulinama kompleksškai.

Efektyvios profesinės saugos ir sveikatos darbe politikos, kuri yra socialinės politikos sudedamoji dalis, formavimas ir jos įgyvendinimas. Profesinės saugos ir sveikatos darbe politika yra socialinės politikos sudedamoji dalis ir turi būti skirta nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų prevencijai, bet ne jų priežastims šalinti, ir sudaryti prielaidas vienodoms konkurencinėms verslo sąlygoms.

5. Profesinės saugos ir sveikatos strategijos įgyvendinimo priemonės

Darbo aplinkos komforto didinimas, vertinant po-kyčius visuomenėje. Darbo aplinka gerinama ir geros darbuotojų savijautos sąlygos sudaromos:

Įvertinant darbuotojų amžių:

- visuomenės aktyviosios dalies (užimtų asmenų) amžius didėja ir artimiausioje ateityje dar labiau didės;
- jauni asmenys dėl nepatyrimo dažniau traumuojami, vyresni kaip 55 metų asmenys patiria sunkesnių traumų, dažniau serga profesinėmis ligomis, ypač susijusiomis su ilgalaikiu rizikos veiksnių poveikiu.

Įvertinant darbo formas:

- darbo rinkoje didėja darbo formų įvairovė. Ypač daugėja laikinų darbo sutarčių. Darbo sutarties rūšis ir darbo stažas turi įtakos darbuotojų saugai ir sveikatai;
- darbuotojai, kurių darbo stažas iki 2 metų, dažniau traumuojami. Laikinas darbas, darbas ne visą darbo laiką padidina riziką, nes darbuotojai, dirbantys tokiu darbo režimu, dažnai mažiau mokomi išvengti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų;

- darbas pamainomis ir naktinis darbas daro įtaką ne tik darbuotojų savijautai, bet ir sveikatai, padidina traumavimo riziką. Vis plačiau taikomos tokios darbo formos: darbas pagal lankstųjį darbo grafiką, namudinis darbas, darbas telefonu ar internetu. Tai iškelia naujų tokių darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos problemų.

Atsižvelgiant į rizikų pobūdžio pokyčius:

- darbo organizavimo pokyčiai keičia darbdavio ir darbuotojo tarpusavio santykių pobūdį. Namudinio darbo, darbo telefonu ar internetu darbo laikas sunkiai kontroliuojamas ir sudaro sąlygas darbuotojui nepaisyti teisės aktais nustatyto darbo ir poilsio režimo;
- daugėja ligų, kurias sukelia stresas darbe. Depresija, nerimas, smurtas darbe, priklausomybė nuo alkoholio yra socialiniai rizikos veiksniai, kurie daro neigiamą įtaką ne tik sveikatai, bet ir sudaro prielaidas traumoms;
- neapsiriboti esamų rizikų pažinimu ir jų vertinimu, bet atkreipti dėmesį į naujas rizikas – stresą, kaulų ir raumenų pakenkimus, ergonominius veiksnius;
- iki šiol reikiamai dėmesio į nevienodą rizikos veiksnių poveikį moterims ir vyrams nebuvo kreipiama. Įvertinant rizikos veiksnių poveikio moterims ir vyrams skirtumus bei tai, kad didėjant paslaugų verslo apimtims, daugėja dirbančių moterų įvairių paslaugų sektoriuose, rizika sveikatai turi būti vertinama ir prevencinės priemonės planuojamos atsižvelgiant į psichologinius ir fiziologinius lyčių skirtumus.

Stiprinti ir tobulinti prevencinę kultūrą numatoma gerinant darbuotojų švietimą ir informavimą apie rizikas, tobulinant galiojančių teisės aktų taikymą.

Švietimo ir informavimo apie rizikas gerinimas. Mokyti ir informuoti apie rizikas reikia pradėti ne tada, kai žmogus imasi darbinės veiklos. Tai turi būti visų lygių mokymo programų sudėtinė dalis. Mokant asmenis profesijos ar specialybės, turi būti mokoma identifikuoti specifines rizikas, su kuriomis būsimasis darbuotojas susidurs darbe. Darbinės veiklos metu turi būti tobulinami darbuotojų saugos ir sveikatos kvalifikaciniai įgūdžiai ir žinios.

Informuoti apie rizikas reikia diferencijuotai, atsižvelgiant į konkretų įmonių poreikį, ypač tai svarbu smulkiosioms ir vidutinėms įmonėms.

Viena iš prevencijos kultūros stiprinimo kryptių turi būti naujų rizikų, susijusių su technine pažanga ir socialiniais pokyčiais, nustatymas. Tam reikia vykdyti mokslinius tyrimus ir rinkti informaciją apie naujas rizikas. Reikia bendradarbiauti su Europos saugos ir sveikatos apsaugos darbe agentūra, perimti jos patirtį, naudotis geros praktikos pavyzdžiais.

Galiojančių teisės aktų taikymo tobulinimas. Reikia

nuolat teikti įmonėms informaciją ir siūlymų apie gerą teisės aktų taikymo praktiką. Bendradarbiaujant su Europos Sąjungos institucijomis, parengti įmonėms metodines rekomendacijas, atsižvelgiant į ekonominės veiklos rūšių ypatumus.

Vykdyti mokslinius tyrimus, padedančius nustatyti ir spręsti problemas, kylančias įmonėms taikant saugos ir sveikatos teisės aktų nuostatas.

Efektivos profesinės saugos ir sveikatos darbe politikos, kuri yra socialinės politikos sudedamoji dalis, formavimas ir įgyvendinimas.

- Tobulinti ar parengti naujus profesinės saugos ir sveikatos teisės aktus, papildyti juos pagal į ES Direktyvų pataisas ar naujai parengtas Direktyvas.
- Suvienodinti nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų apskaitos rodiklius su ES rodikliais.
- Skatinti savanoriškų sutarčių tarp socialinių partnerių profesinei saugai ir sveikatai gerinti sudarymą.
- Nustatyti bendrus socialinės atsakomybės principus, susiejant profesinės saugos ir sveikatos politiką su kitomis socialinės politikos sritimis.
- Numatyti teisinės priemonės, kurios leistų atsisakyti tų įmonių paslaugų, kurios prastai rūpinasi darbuotojų sauga ir sveikata. Tikslinga diegti praktiką, kad draudimo vykdytojas (draudikas) sutarčių su draudėju pagrindu padeda draudėjui įgyvendinti prevencines priemones (vertina riziką, rengia priemones jai šalinti, moko darbuotojus).
- Strateginiams tikslams įgyvendinti yra svarbus bendradarbiavimas ir jo plėtojimas su tarptautinėmis organizacijomis. Reikia plėtoti bendradarbiavimą visais lygmenimis, ypač su Pasauline sveikatos organizacija ir Tarptautine darbo organizacija. Labai svarbus yra Europos Komisijos ir Tarptautinės darbo organizacijos bendradarbiavimas, tobulinant profesinės saugos ir sveikatos teisės aktų sistemą bei numatant bendras prevencijos priemones, susijusias su nelaimingais atsitikimais darbe ir profesinėmis ligomis. Naudotis Bendrijos institucijų teikiama technine pagalba, partnerystės sutarčių su Bendrijos šalimis pagrindu įgyvendinti bendrus projektus.

6. Išvados

Darbuotojų saugos ir sveikatos strategijos pagrindinis tikslas – nuolat gerinti darbuotojų saugą ir sveikatą. Naujai strategijai įgyvendinti numatytos strateginės kryptys. Šias veiklos kryptis lemia:

- padidėjęs nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų darbe skaičius pagal atskiras ekonominės veiklos rūšis bei vykdomus specifinius darbus gerokai viršija Lietuvos vidurkį;

- ne iki galo suprasti ES ir vykdomi profesinės saugos ir sveikatos teisės aktuose numatyti prevencijos principai;
- kompleksinių prevencinių priemonių taikymo stoka, įvertinant tokius svarbius darbo kokybės elementus, kaip reikiami įgūdžiai ir kvalifikacija, darbo santykių ir darbo organizavimo pobūdis, darbo laikas;
- prasta darbo kokybė. Tai pasireiškia ne vien nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų skaičiumi, bet ir šalies bei įmonės ekonominėmis ir socialinėmis pasekmėmis, prastu verslo įvaizdžiu, kuris priklauso nuo saugių ir sveikų darbo sąlygų;
- gera savijauta darbe, darbuotojų sauga ir sveikata negali būti charakterizuojama vien nelaimingų atsitikimų darbe ar profesinių ligų nebuvimu, bet gera fizine, moraline ir socialine savijauta, kuri pasiekama gerinant darbo kokybę, atsižvelgiant į įvykusius pokyčius visuomenėje.

Literatūra

1. Facts18. European Agency for Safety and Health at Work 2001 <http://agency.osha.eu.int>
2. Didier Dupre Accidents at work in the EU 1998 – 1999 EUROSTAT Statistics in Focus. <http://agency.osha.eu.int>
3. Inventory of socioeconomic costs of work accidents. European Agency for Safety and Health at Work, 2002. <http://agency.osha.eu.int>
4. Boeri, T.; Brucker, H. et al. (2000) The Impact of Eastern Enlargement on Employment and Labour Markets in the EU Member States. <http://agency.osha.eu.int>
5. Directorate General for Economic and Financial Affairs (2001). The economic impact of enlargement, No 4.
6. Teisės akto „Krovinių kėlimo rankomis bendrieji nuostatai“ įgyvendinimo dalinis reguliuojamojo poveikio įvertinimas. Darbų saugos centras, 2001. <http://osha.vdi.lt>
7. ES direktyvos 86/188/EEC „Dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su triukšmo poveikiu darbe reikalavimų“ įgyvendinimo pasekmių tyrimas. <http://osha.vdi.lt>
8. ES direktyvos 89/654/EEC „Dėl minimalių darbovietei taikomų saugos ir sveikatos reikalavimų“ įgyvendinimo pasekmių tyrimas. <http://osha.vdi.lt>
9. ES direktyvos 98/24/EC „Dėl darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos nuo pavojų darbe, susijusių su cheminiais veiksniais“ įgyvendinimo pasekmių tyrimas. <http://osha.vdi.lt>
10. ES direktyvos 93/103/EC, nustatančios minimalius saugos ir sveikatos reikalavimus žvejybos laivuose, įgyvendinimo poveikio įvertinimas. <http://osha.vdi.lt>
11. ES direktyvos 92/57/EEC „Dėl minimalių saugos ir sveikatos reikalavimų laikinosiose ir kilnojamosiose statybvietėse“ įgyvendinimo pasekmių tyrimas. <http://osha.vdi.lt>
12. Norminio teisės akto Lietuvos higienos norma HN 32 - 1998 „Darbas su videoterminalais. Saugos ir sveikatos reikalavimai“ įgyvendinimo dalinis reguliuojamojo poveikio įvertinimas. <http://osha.vdi.lt>
13. Teisės akto „Darbuotojų apsaugos nuo biologinių medžiagų nuostatai“ įgyvendinimo reguliuojamojo poveikio dalinis įvertinimas. <http://osha.vdi.lt>
14. Darbuotojų saugos ir sveikatos teisės akto „Saugos ir sveikatos apsaugos ženklų naudojimo darbovietėse nuostatai“ reguliuojamojo poveikio dalinis įvertinimas. <http://osha.vdi.lt>
15. Teisės akto „Darbuotojų, dirbančių potencialiai sprogioje aplinkoje, saugos nuostatai“ reguliuojamojo poveikio dalinis įvertinimas. <http://osha.vdi.lt>
16. Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo 2001 m. atlikto tyrimo „Darbo sąlygos Europos Sąjungoje ir šalyse kandidatėse“ reziumė. <http://osha.vdi.lt>
17. ES direktyvos 89/655/EEC „Dėl minimalių darbo įrengimams taikomų darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų“ ir ją pakeičiančios direktyvos 95/63/EEC įgyvendinimo pasekmių tyrimas. <http://osha.vdi.lt>
18. Lietuvos valstybinės darbo inspekcijos metinė ataskaita 2001–2002. <http://vdi.lt>
19. Informacija apie nelaimingus atsitikimus darbe Lietuvos respublikoje. <http://vdi.lt>
20. Rizikos valdymo ir vertinimo vadovas (parengtas pagal PHARE projektą, kartu su Vokietijos ekspertais). <http://osha.vdi.lt>
21. Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondo 2001 m. atlikto tyrimo „Darbo sąlygos Europos Sąjungoje ir šalyse kandidatėse“ reziumė. <http://osha.vdi.lt>
22. 2001m. Lietuvoje atlikto Dr. Charles Woolfson iš Glasgo universiteto tyrimo „Darbuotojų dalyvavimas saugos ir sveikatos sistemoje įmonės lygmenyje“ rezultatai. <http://osha.vdi.lt>
23. Prapiestis, J.; Juozulynas, A.; Jurgelėnas, A. Gyvenimo kokybės tyrimai ir teisiniai aspektai. *Sveikatos mokslai*, Nr. 4 (27). Vilnius, 2003, p. 48–52.
24. Juozulynas, A. Gyvenimo kokybės įvertinimo 2001–2004 metų programa. Vilnius, 2001.
25. Čyras, P.; Jakutis, A.; Rutkauskas, V.; Šukys, R. ES Direktyvų dėl saugos ir sveikatos darbe įgyvendinimas Lietuvoje: kaštų tyrimas. *Ūkio technologinis ir ekonominis vystymas*, IX t., Nr. 2. Vilnius: Technika, 2003, p. 60–66.
26. Lietuvos statistikos metraštis 2002. Vilnius, 2002.
27. Black, K. Business Statistics. Contemporary Decision-Making. USA: West Publishing Company, 1994. 881 p. ISBN – 314 – 02788 – 2.

PROFESSIONAL SAFETY AND HEALTH STRATEGIES FOR THE YEARS 2004–2006

R. Šukys, P. Čyras

S u m m a r y

The purpose of this work is to set down strategic directions of safety and health for the years 2004–2006.

▪ To achieve the objective European Communities Professional safety and health strategies for 2002–2006 were estimated, employee's present state of health and safety analysis was done, professional health and safety scientific researches results were used. In this work the methods of selection, poll, statistic-analysis, mathematical modulation were used.

The main result of the research is professional health and safety strategic directions for the years 2004–2006:

- creating of good physical conditions at work places (increasing work welfare);
- consolidating and improving of preventive culture;
- modelling and implementing of professional health and safety at work policy that is a component of social policy.

Such directions are determined by:

- the increased amount of accidents and industrial diseases in separate sorts of economical activities and performing specific work exceeds Lithuania's average;
- incompletely understood the EU and prosecuted preventive principles, written in professional health and safety certificates;
- the lack of realizing complex preventive means, considering such important work quality elements as necessary skills and qualification, attribution of work relationship and work organization, work time;
- faulty work quality that shows not only in the amount of accidents and professional diseases, but also in country's and company's economic and social outcome, poor business image, which depends on safe and healthy working conditions.

Ritoldas ŠUKYS. Doctor, Associate Professor. Head of Dept of Labour Safety and Fire Protection. Vilnius Gediminas Technical University, Saulėtekio al. 11, LT-10223 Vilnius-40, Lithuania. E-mail: www.ritoldas@takas.lt

Doctor (technical sciences, 1994). Scientific works: 21 scientific reports, 13 trainbooks. Research interests: labour safety, ergonomics, environmental protection, fire protection.

Petras ČYRAS. Professor. Dept of Labour Safety and Fire Protection. Vilnius Gediminas Technical University, Saulėtekio al. 11, LT-10223 Vilnius-40, Lithuania. E-mail: www.Petras.Cyras@st.vtu.lt

Doctor (technical sciences, 1974). In 1985-92 Head of the Dept of Labour Safety and Environment Protection, in 1993 Head of the Dept of Labour Safety and Fire Protection. Scientific works: manual for students "Ecology and environment protection of road building", 15 study guides, 43 scientific reports. Research interests: labour safety, ergonomics, educology and environmental protection, fire protection.